

Forfatter: Andersen, H. C.

Titel: H.C. Andersens Eventyr bd. VII kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal

Citation: Andersen, H. C.: "H.C. Andersens Eventyr bd. VII kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal", i Andersen, H. C.: *H.C. Andersens Eventyr bd. VII kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal*, C. A. Reitzel, 1990, s. 133. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-hcaeventyr07val-shoot-idm139890597489200.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: H.C. Andersens Eventyr bd. VII kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal

Klokken

Klokken blev trykt første gang i Maanedsskrift for Børn ved H.V.Kaalund og Julius Chr.Gerson. 3. Hefte 1845, der udkom i maj 1845.

I Bemærkninger skriver A om eventyret, at det »ligesom nu næsten alle efterfølgende Eventyr og Historier ere egen Opfindelse; de laae i Tanken som et Frøkorn, der behøvedes kun en Stemning, en Solstraale, en Malurtdraabe, og de bleve Blomst« (6). Med udgangspunkt i en optegnelse i Alm 10.6.1845 under et ophold på Nysø: »Reenskrevet Klokken«, og med henvisning til et brev til Louise Collin skrevet på Nysø sommeren 1840 mener Brix 212, at den landskabelige inspiration skulle være hentet på denne sydsjællandske herregård, hvad der evt. kan være en mulighed, men Brix nævner ikke, at eventyret var skrevet i København og udkommet en måned tidligere. Renskrivningen må dreje sig om den afskrift, A 18.4.1845 lovede sin tyske oversætter Heinrich Zeise (A-iana 2 rk. V 254) og som blev afsendt fra Bregentved 16.6.1845 (ib.259).

Trods A.s egen hævde af eventyrets originalitet ser Tage Høeg 166 motivet foregrebet i E.T.A.Hoffmanns »Urdarquelle« i Prinzessin Brambilla, medens Rubow 87 nævner lignelsen om kongesønnens bryllup, hvor indbydelsen udgår til alle, men kun få følger kaldet i Matthæus 22. Selve klokkemotivet var meget yndet i såvel tysk som dansk romantik (jvf. fx Schiller: Die Glocke og J.L.Heiberg: Nye Digte (1841)).

204.22-205.1en Klokke ... Knebelen manglede] lærredsklokken udgør taget eller loftet i teltet, jvf. fodnoten.

205.3Noget ganske udenfor Theevand] en satire mod datidens litterære teselskaber, hvor der læstes højt af den nye litteratur eller egne endnu uudgivne værker, jvf. F. Paludan-Müller: Dandserinden (1833.4). - **14-22**der var kun Een ... vidste man] en satire på den spekulative universitetsfilosofi med dens manglende brug af empiriske metoder.

206.7vare alle Confirmander for vor Herre] allusion til talemåden Vi er alle syndere for Herren og Wessels frie omdigtning i Den jydsk Kavalier (1785): Vi er alle jyder for Vorherre (jvf. Vogel-Jørg 1039). - **18**Convolvoli] snerler. - **25-27** en hentydning til fagvidenskaben i pedantisk skikkelse. - **33-34**den Klokke ... saa langt borte] et angreb på den heibergske kunstpoesi. - **36**en Kongesøn] ikke sønnen af landets regent, der er kejser. Iflg. Dagbøger 15.1.1846 er kongesønnen en hentydning til arvestorhertug Carl Alexander af Sachsen-Weimar-Eisenach (1818-1901), men A har pga. eventyrets tematik næppe tænkt på denne (se Brix 212), og det er omdiskuteret, hvem der hentydes til 134 med kongesønnen og den fattige dreng. Georg Brandes (Samlede Skrifter. Danmark. II.1919.114f) mener, at kongesønnen er digtningen og den fattige dreng naturvidenskaben, medens Brix 213 og Rubow 89 ser kongesønnen som H.C. Ørsted og den fattige dreng som A selv.

207.20-21til Højre ... Venstre] iflg. bibelsk tankegang regnes højre side for den fornemste (se fx Matthæus 25.33). - **31**dænge] prygle, banke. - **34-35**Stjerne-Liljer] Paradisia liliastrum.

208.18Vands langerne] slanger, der lever i sumpe og floder. - **20**Natur ... hellig Kirke] et ofte tilbagevendende motiv i A.s digtning. Allerede i skolestilen Betragtninger i en stjerneklar Nat hedder det: »Aftenen gyder sig over den hele Natur, der synes mig en høitidelig Kirke, Himmelen er dens Hvælvning og klart tindre dens evige Lamper ned til mig. Hvilken hellig Taushed! ædle og høie Følelser vækkes i mit Bryst, nu det travle Dagliv hviler« (Tage Høeg 92 iflg. hvem stilen er skrevet over Schillers Kabale und Liebe III 4: »Werden wir Gott in keinem Tempel mehr dienen, so ziehet die Nacht mit begeisternden Schauern auf, der wechselnde Mond predigt uns Busse, und eine andächtige Kirche von Sternen betet mit uns«); jvf også Imp 150f, O.T. 212, EDB 353, MLE I 143. - **32-34**han var ... i Hænderne] tanken om naturvidenskabens og digtningens forening og samme mål er overtaget fra H.C.Ørsted. Sml. brev fra H.C.Ø. til Oehlenschläger 1.11.1807: »Vi have uddannet os paa ganske ulige Veie, Du paa Kunstens, jeg paa Videnskabens. Paa hin kan man indtil man naar den störste Fuldendelse, nöyes i mange Henseender med Fölelser og Anelser, sikker ved et hovere Instinkts Ledelse; paa denne derimod, maae intet Skridt gjöres, uden at belyse alt med Fornuftens Fakkell. En ung Videnskabsmand som lader sig nöye med uforstaa[e]de eller halv forstaaede Sætninger, og derpaa bygger videre, kan umuligen opnaae nogen grundig Lærdom. Naar Videnskabsmanden naar Grendsen af sin Bane moder han först det Punkt hvor Form og Materie uadskilleligen ere forbundne, og först da vorder Videnskaben ham tillige Kunst. Digteren derimod begynder med dunkle Fölelser, som han arbejder for at bringe sig selv til Klarhed, og fremstille for andre. Ved denne indre Bestræbelse foler han dagligen större og större Trang til Indsigt, han erhverver sig den, og vækkes bestandigen mere og mere til Fornuftklarhed. Naar han har naaet Grendsen af sin Bane, sammensmæltter ham Kunsten med Videnskaben. Saaledes skiller Digteren og Tænkeren sig ad, ved Begyndelsen af deres Vey, for ved Enden at omfavne hinanden« (Breve fra og til Adam Oehlenschläger 1798-1809.III. 1945.21). Se også H.C.Ørsted: Aanden i Naturen 2 I.1851.25,42.

